

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

8 De poenis adulterij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Tertio quaeritur, An fornicarius vagus, hoc est, qui facillime solet fornicari, sed vage cum pluribus, & non cum aliqua certa, sit absolueudus? Respondeo, eum esse absolueudum, quoties preteritarum fornicationum dolorem habet, & animum cauendi in futurum fornicationes.

De Adulterio.

CAPVT VII.

Primo notandum, Adulterium continere duas contra rectam rationem deformitates, vnam luxuriam, quia est concubitus viri cum femina extra coniugium: alteram iniustitiam, quia est coitus cum femina, quae est vxor alterius. S. Tho. 2. 2. q. 154. ar. 8.

Secundo notandum, Adulterium committi dupliciter. Primo, si coniugatus carnaliter cognoscat solutam feminam, tunc enim est adulterium ex parte viri. Secundo, si solutus cognoscat carnaliter coniugatam, est tantum adulterium ex parte feminae. Tertio, si vir coniugatus accedat ad feminam coniugatam: ea enim adulterium ex parte viri, & feminae, & hoc communiter à Doctores appellatur adulterium duplex: illa vero duo prius appellantur adulteria simplicia. Siue sit *verbo Adulterio, numer. 1.*

Tertio notandum, Coniugem habere duas obligationes ratione coniugij, vnam, qua obligatur reddere debitum coniugale alteri coniugi, alteram, qua obligatur non violare coniugij fidem per concubitus, cum alia à suo coniuge. Ex hinc fit, vt peccata coniugum alia sint contra primam obligationem, alia contra secundam. De illis primis peccatis agitur in *Tractat. de Sacramentis, in materia de Matrimonio*, in praesentia vero agitur de peccatis secundae generis.

Primo quaeritur, An coniugatus carnaliter cognosceus coniugatam, duo adulteria committit? Respondeo, cum per vnum actum iniustitiam, & iniuriam inferre, tum marito vxoris, quam cognoscit, tum suae propriae vxori, cui fidem, & iustitiam non seruat, & ita reum esse duorum adulteriorum: sicut si quis vno ictu, vel ictu sagittae duos homines occideret, aut vno verbo duos homines infamaret, reus esset duplatis iniustitiae, contra duos homines perpetrata.

Secundo quaeritur, An si coniugatus coeât cum coniugata, dicere teneatur in confessione, se coeât cum coniugata, & se etiam esse vxoratum virum, an vero satis sit dicere, se esse coniugatam? Respondeo, oportere eum exprimitere vtrumque, quia duplitem iniustitiam commisit, vt dixi; sicut oportet exprimitere eum, qui occidit duos homines vno ictu, aut qui infamauit duos homines vno verbo: nam licet sit vnus actus, iniustitia tamen est commissa contra duos homines: sicut si vno cursu conculcasset duorum hominum sata, vel segetes, faceres contra ius duorum.

Tertio quaeritur, An coitus cum femina, quae est alteri nupta per matrimonium ratum nondum consummatum, sit vere, & proprie adulterium? Respondeo, esse vere & proprie adulterium, quia est cum vxore alterius. Item mortuus per coniugium ratum non consummatum, vere acquirit ius in corpus vxoris, ergo adulter est, qui rem habet cum coniugata per matrimonium ratum etiam non consummatum.

Quarto quaeritur, An sit adulterium, si quis coeât cum femina, quae est alteri desponsata, solum per verba futuri temporis? De hoc dubo dixi *suprà, §. cap. 1.*

Quinto quaeritur, An sit adulterium, si quis cognoscat carnaliter viduam intra annum, aut conuictum tempus luctus? Hanc quaestionem inferius distinam.

Sexto quaeritur, An adulterium sit grauius incestu? Respondeo, incestum esse peccatum grauius adulterio, vt aperte dicitur *32. qu. 7. c. Adulterij malum*. Sic S. Thomas 2.

2. qu. 154. ar. 12. Et sic communis opinio, Angel. Tabien. Sed notandum, eum dicitur incestus grauior adulterio, intelligi secundum se, & ex obiecti natura, ad quod sufficit, vt multi incestus sint grauiores adulterio, qualis est, si quis coeât cum matre, aut cum sorore: non requiritur, vt omnis in vniuersum incestus sit grauior in individuo adulterio. Non enim puto, incestum omnem, qui solum iure positivo humano inducitur, esse crimen grauius adulterio, licet incestus in cognatione carnali contra ius naturale commissus, sit grauior adulterio: verbi gratia, incestus cum matre, cum sorore, cum foetu, cum nuru, cum nouerca, cum priuigna, est grauior adulterio. Sic etiam intelligit Angelus in *verb. Luxuria, numer. 3.*

Septimo quaeritur, An si coniugatus coeât sodomiticè cum masculo, aut cum alia femina contra naturam extra vis ordinatum, committat duo peccata, specie distincta, vnum sodomiam, alterum contra ius, & obligationem matrimonij debitam vxori suae? De hoc dicam *inferius, cap. 10.*

De Penis Adulterij.

CAPVT VIII.

Primo notandum, Vxor adultera amittit dotem, quae ob adulterium, sententia Iudicis Ecclesiastici de diuortio secuta, adiudicatur marito accusanti eam de adulterio. *cap. Plerumque, de Donat. inter virum & vxor.* Item amittit arthas, & donationem propter nuptias. Communis opinio: Couar. in *Episto. in 4. part. 2. cap. 7. §. 6. numer. 1. & 7.* Sed difficultas est, an amittat paraphernalia. Couarr. *ibi, numer. 2.* ait esse communem opinionem, quod haec bona etiam amittat. Sed oppositum sentiunt Abbas, & Praepositus, quos ibidem citat, & hanc opinionem sequitur Siluest. *verb. Adulterium, qu. 6.* Item vbi bona durante matrimonio acquisita sunt communia inter virum, & vxorem, vt sunt in Hispania, amittit partem sibi debitam, vt ait Couar. *l. co. citato, numer. 2.* Sed est difficultas, an solum amittat illa ob adulterium, an vero etiam ob amplexus, vel oscula impudica. Couar. *vbi supra* ait quod amittat, alij negant. Conuenit tamen inter omnes, quod vxor amittat ob amplexus, vel oscula impudica legatum sibi relictum à viro ea conditione, si pudice, & honeste vixerit. Couar. *vbi supra, eod. nu. 2. ex Baldo.*

Secundo notandum, Si maritus possit fornicetur, posse vxorem agere contra maritum, & ad totum coniugalis consortium, & ad dotis restitutionem, Couarruias *vbi supra, numer. 6.* Item vxor adultera, si viro suo reconcilietur, omnia recuperat, *cap. Plerumque, de Donat. inter virum, & vxorem.*

Tertio notandum, Vxorem adulteram non posse accusari ab heredibus mariti ad amissionem dotis, si adulterum viuente marito commulsum, fuit illi notum. Couar. *n. 8. vbi supra.* Si tamen non fuit marito notum, potest accusari ab eisdem heredibus. Couar. *vbi supra, nu. 9.*

Quarto notandum, quod adulter ob adulterium amittit ius petendi debitum coniugale hoc sensu, quod ei petenti non tenetur alter coitus reddere. De hoc dicam in *Tract. de Sacram. in materia de Matrim.*

Quinto notandum, quod adulter per sententiam Iudicis priuari potest cohabitatione cum altero coniuge, quae pena dicitur diuortium, & hanc penam, & sententiam solus Iudex Ecclesiasticus ferre potest. Ita communis opinio, teste Couar. *numer. 8. vbi supra.* Sed nos agemus de ea pena in Sacramento Matrimonij.

Sexto notandum: Iure Pandectarum non erat pena mortis constituta contra adulteros, nec pena deportationis, nec damnationis ad bestias, aut metalla. Couarruias *numer. 10. vbi supra*, licet Iulius Clarus *lib. 5. Sententiarum receptarum. §. Adulterium, numer. 7.* dicat esse sententiam communem, quod iure Pandectarum erat pena deportationis contra adulterum, & citat ad id Auctores. Sed Iure Codicis pena capitis inflictæ est. *l. Quamuis. 1. c. ad legem.*

legem Iuliam de Adulteriis. Postea iure Pandectarum in feminis poena mortis fuit in mitiorem poenam commutata: nam femina adultera verberari precipitur, & postea de- trudi in monasterium ad poenitentiam agendam, *Authent. sed hodie. C. de Adulter.* Iustam esse poenam mortis tenet Caietanus 2. 2. *quæst. 64. art. 2. S. Thomas, & Paludanus 4. Distin. 37. quæst. 2. art. 1. Maior 4. distin. 35. quæst. 2. & Leuit. 20. & Deuter. 22.* poena mortis constituitur contra adulteros, hoc est, si quis pollut per adulterium uxorem alterius, tam alter, quam adultera iubentur occidi. Iure vero Canonico communi pro adulterio tam masculus, quam femina excommunicatur, *cap. Imoleximus de Adulter.* Item in monasterium deuritur. Et si maritus nolit eam retinere, ibi cogitur toto vitæ tempore poenitentiam agere, *c. Gaudemus de Adul.*

Septimò notandum, iure etiam civili adulteros in adulterio deprehensos occidi posse priuata auctoritate impune à marito eos deprehendente: sed peccat maritus eos occidens, vt dixi *suprà in quinto Præcepto*: nec acquirit tunc occidens priuata auctoritate dotem, aut arthas, aut alia bona vxoris, quæ ob adulterium ei lege adiudicantur. *Couarr. vbi supra.* Item in Hispaniis, & alibi iure regio adulteri in iudicio conuicti, marito accusante, per sententiam Iudicis ipsi marito traduntur cum bonis suis, vt faciat quicquid ei libuerit, etiam vt occidat eos, quos licitum est ei occidere, vt dixi *suprà in quinto Præcepto.*

Octauò notandum: Clericus adulter deponitur ab officio, & in monasterium toto vitæ tempore deuritur, *cap. Si quis Clericus, distin. 81.* & est communis opinio, vt ait Bernardus Diaz. in *Practica Criminali. c. 79.* sic etiam infamis, vt ait idem Auctor *ibidem.*

Sed difficultas est, Quid si cognouit coniugatam impudicam, & meretricem? Dico: si sciens esse coniugatam, cognouit, incurrit prædictam poenam: si ignorans vero, non incurrit. Bernard. *vbi supra.* Sed si coniugata erat honesta, & Clericus cognouit carnaliter, ignorans eam esse coniugatam, dico eum excusari à poena prædicta. Bernar. *vbi supra.* Sed quid si cognouit coniugatam communiter ab omnibus putatam solutam? Aliqui aiunt, eum nec excusari à prædicta poena. Sed melius ait Bernardus, arbitrio Ordinarj puniendum tunc esse.

Nonò notandum, Clericum notorium adulterum esse suspensum ipso iure ab officio, & esse irregularem; quia omne crimen depositione dignum quod est notorium, inducit irregularitatem *cap. fin. de Temporib. ordinan.* Nauarrus *cap. 27. num. 248.* & communis opinio. Sed hæc irregularitas potest dispensari ab Episcopo, si Clericus sit suspensus, & irregulatus, & non est executus officium, aut actum proprium sui Ordinis. *cap. At si Clerici, de Iudic.* & ibi Glossa communiter recepta. Si tamen executus est actum proprium sui Ordinis, tunc indiget dispensatione Papæ; quia incurrit nouam irregularitatem Papalem, & irregularitas incurrit ex hoc, quod quis excommunicatus, suspensus, & interdictus exequitur actum proprium Ordinis, non dispensatur nisi per Papam. *cap. 1. de Sent. & Re iudic. in sexto.*

Sed quòdnam adulterium dicitur notorium? Tunc dicitur notorium, vel quia adulter in iudicio confessus est illud, vel quia in iudicio conuictus est de illo, vel quia adeo est manifestum, vt nulla tergiversatione celari queat, verbi gratia: Si adultera retineatur publice ab adultero domi suæ, & adulter habet eam publice in mensa, in lecto, & publice nutrit filios susceptos ex ea. *Lege Sylu. verb. Adulterium, qu. 7. ex Abbate, & aliis.*

Sed quòdnam, & quanta restitutio nascatur ex adulterio: hoc dubium soluam *infra in septimo Præcepto in Tracta. de Restitutione, quæ prouenit ex delictis.*

De Incestu.

CAPVT IX.

PRIMO notandum est, ideo incestu inter peccata luxurie numerari, vt speciem distinctam ab aliis; quia est noua malitia contra pietatē debitam cognatis, siue propinquis sanguine coniunctis: nam illis debetur honor, & obseruantia quadam.

Secundò notandum, Incestum esse concubitum, inter consanguineos, vel affines, nimirum qui cōtingit inter eos, qui lege prohibente matrimonium contrahere nequeunt. incestuosi dicuntur, qui consanguineis, vel affinis abutuntur *36. Qu. 1. c. Lex illa.* Et ita incestus est consanguineorum, vel affinium abusus.

Tertiò notandum, Cognationem triplicem esse. Prima, est spiritualis. Secunda, legalis. Tertia, est carnalis: Et hæc terti; et est consanguinitas, vel affinitas.

Quarto notandum, cognationem spirituales ortiri ex Sacramento Baptismi, vel Confirmationis ex statuto Ecclesiæ, quæ olim ante Concilium Tridentinum erat triplex, Paternitas, Comparentitas, & Confraternitas: modo autem ex Cone. *Trid. Sess. 24. c. 2.* contrahitur inter baptizatum & baptizantem, & inter baptizati patrem, & matrem, & ipsam baptizantem, & suscipientem eum in baptismo, & inter suscipiorem ipsam baptizati, & patrem, & matrem ipsius baptizati. Similiter contrahitur in Sacramento Confirmationis Cognatio legalis est, quæ oritur ex adoptione, vel arrogatione facta per leges civiles, & est inter adoptantem, & adoptatum, eum quis in proprium filium assumit extraneum filium, qui sub potestate carnalis potestate est constitutus, vel inter arrogantem, & arrogatum: porro arrogatio est, eum quis assumit eum, qui est iam extra patriam potestatem constitutus. Est item legalis cognatio inter adoptatum, vel arrogatum, & filios naturales adoptantis, durante adoptione, vel arrogatione. Est item cognatio legalis inter vxorem adoptati, & adoptantem, & adoptatum, & adoptantis vxorem, quæ durat perpetuo sicut prima. *Lege Nauarrum cap. 22. num. 34.* *Couarruuiam in Epitome in 4. p. 27. 2. op. 6. §. 5.* Cognatio carnalis, quæ est vel consanguinitas, vel affinitas, extenditur ad consanguineos, vel affines, intra quartum gradum. Porro consanguinitas, est propinquitas duarum personarum, eò quòd vna ex altera, vel ambæ, ex eadem tertia genus ducunt. Affinitas, est propinquitas duarum personarum, quarum vna eum alterius consanguinea copulam habuit, in qua re copula tam illicita, quam licita pares sunt, hoc est, affinitas contrahitur tam per copulam conjugalem cum consanguineis vxoris, quam per copulam fornicatam cum consanguineis eius, quæ postulat est per fornicationem antea, vt est omnium sententia, nisi quod affinitas contracta ex copula conjugali extenditur vsque ad quartum gradum: affinitas contracta ex fornicatione olim erat vsque ad quartum gradum; modo verò ex Concilio Tridentino *Sess. 24. cap. 4.* extenditur vsque ad secundum gradum.

Quintò notandum, Peccata incestus esse, si quis rem habeat cum aliqua sua consanguinea intra quartum gradum. Item si carnaliter cognoscat aliquam consanguineam suæ vxoris intra quartum gradum, verbi gratia, si quis coæt cum forni, vel iuri, vel noceat, vel prauigna, vel cum sorore vxoris: Item si coæt cum comatrate, vel cum ea, quam baptizauit, vel in baptismo, aut confirmatione tenuit.

Primò quaeritur, An omnes incestus sint eiusdem speciei? variae sunt opiniones. Prima est asserentium, esse omnes incestus eiusdem speciei. Sic videtur sentire Sanctus Thomas 2. 2. *quæst. 154. art. 2. ad 2.* Caietanus *ibidem.* Secunda opinio est, omnes incestus esse diuersarum specierum. Tertia opinio est, omnes incestus in cognatione carnali, nimirum in consanguinitate, vel affinitate esse distinctos specie, quia sunt contra pietatem, honorem, & obseruantiam